

SÖZLEŞMELERDE YER ALAN TEBLİGATA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Examining the Provisions Regarding Notification Process in Contracts

Prof. Zekeriya KURŞAT* **Dr. Öğr. Üyesi Evren KOÇ****

Geliş Tarihi: 23.10.2020

Kabul Tarihi: 24.02.2021

ÖZET

Kişilerin kendi aralarındaki bildirimlere, bu bildirimler Tebligat Kanunu'nun uygulama alanı kapsamındaki kurumlar aracılığıyla yapılmadıkça Tebligat Kanunu uygulanmaz. Nitekim, uygulamada tarafların aralarındaki sözleşme ilişkisi kapsamında yapılması muhtemel bildirimlerin ne şekilde yapılacağını, genellikle aynı sözleşmede yer verdikleri bir hükümlerle sözleşme özgürlüğü kapsamında düzenledikleri görülmektedir. Tarafların, kendi aralarındaki ilişkileri düzenlemeye yönelik sözleşmelerinde yer verdikleri tebligat hükümlerinin niteliğinin ne olduğu ve ne gibi hukuki sonuçlar doğuracağı özel hukuk öğretisinde bugüne kadar kapsamlı bir şekilde ele alınmamıştır. Bu durum göz önünde bulundurularak çalışmamızda öncelikle konu hakkında genel tespitlere yer verilmekte daha sonra tarafların sözleşmede kararlaştırdıkları tebligata ilişkin hükümlerin hukuki niteliği farklı ihtimaller dikkate alınarak ortaya konulmaktadır. Yapılan değerlendirmeler kapsamında sözleşmelerde yer verilen tebligat hükümlerinin iki farklı anlama gelebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Tarafların sözleşme hükmünde yerleşim yeri, iş merkezi yahut konut veya işyeri adresini sadece beyan etmiş olabilecekleri birinci ihtimalde, sözleşmede bu yönde açık bir hüküm bulunmasa dahi taraflara, fiilen doğru olan adrese tebligatta bulunmaları, adres değişikliği durumunda bunu karşı tarafa bildirmeleri yükümlülüğü yüklenmiştir.

ABSTRACT

Notification Law shall not apply to notifications among individuals unless these notifications are made through the institutions within the scope of the Notification Law. As a matter of fact, in practice, it is seen that the parties regulate within the scope of the contract freedom in a provision in the same contract how the notifications to be made. The legal nature and consequences of such provisions regarding notification procedures that the parties include in their contracts to regulate the relations among themselves has not been comprehensively handled as an issue in the private law doctrine so far. Considering this, in our study, firstly, general determinations are given about the subject, then the legal nature of the provisions regarding the notification in the contract of the parties is determined by considering different possibilities. As a result of the evaluations made, it was concluded that the terms of the notices included in the contracts can have two different meanings. In the first possibility that the parties may only declare the settlement place, business center or residence or workplace address in the contract terms, the parties are obliged to notify the address that is actually correct and to inform the other party in case of a change of address, even if there is no explicit provision in this direction.

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, e posta: zkursat@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5947-3345.

** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, e posta: evrenkoc@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1379-8771

İkinci ihtimalde ise taraflar sözleşmede belirttikleri adreslerin tebligat adresi olduğu konusunda anlaşmış olduklarından, sözleşmenin bir hükmü olarak taraflarca değiştirilmediği müddetçe, varlığını koruyacak ve sözleşmedeki adrese bildirim yapılması, sözleşmeye uygun olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tebligat hukuku, özel hukuk kişileri arasında tebligat, sözleşme özgürlüğü, sözleşmelerde yer alan adres bildirimlerinin değerlendirilmesi, adres değişikliği.

In the second possibility, as the parties have agreed that the addresses specified in the contract's provision are the addresses to be used for notifications, it will remain in existence and the notification made to the address in the contract will be in accordance with the contract, unless the parties change this provision of the contract.

Keywords: Notification law, notification among private law persons, freedom of contract, evaluation of address notices in contracts, change of address.

GİRİŞ

Sözleşmeler hukuku alanında, tarafların aralarındaki sözleşmenin uygulanması sürecinde yapacakları yazışma ve bildirimler için bir adres belirtmeleri uygulamasıyla sıklıkla karşılaşmaktadır. Sözleşmedeki bu hüküm ile, taraflar kendileri dışındaki kurum ya da makamlara yönelik düzenlemeden ziyade meydana getirdikleri ilişkinin yürütülmesi sürecini hedeflerler. Bu nedenle söz konusu düzenlemelerin, tebligat mevzuatı uyarınca tebligat çıkarmaya yetkili makam ve kurumlar açısından değerlendirilmesini gerektirecek bir durum bulunmaz. Zaten sözleşme hükümlerinin onları bağlaması da söz konusu olamaz.

Sözleşmeye konulan bu tür hükümlerin niteliğinin ne olduğu, tarafların kendilerini bağlayıp bağlamayacağı, bunlara aykırı yazışma ve bildirimlerin sonuç doğurup doğurmayacakları hem maddi hukuk hem de şekli hukuk meselesi olarak karşımıza çıkar. Mesele temelde maddi hukuk meselesi olarak algılanabilse ve yukarıda belirtildiği üzere, esasında tebligat yapmaya yetkili makamların bu tür sözleşme düzenlemeleri ile bağlı olmaları söz konusu olmasa da bazen uygulamada bu tür tereddütler doğabildiği gibi, bunların taraflara etkisi dahi şekli hukuk açısından yürütülen takip ya da davalarda tartışma konusu olabilmektedir.

Sözleşmedeki düzenlemeler bugüne kadar belirttiğimiz yönüyle ele alınmış değildir. Bu nedenle bu çalışma ile, sözleşmede yer alan tebligata ilişkin, özellikle adres beyanı, adres değişikliğinin bildirilmesi ve bildirilmemesinin sonuçlarına yönelik düzenlemelerin nitelendirilmesi ve bu çerçevede sonuçlarının değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

I. GENEL TESPİTLER

Tarafların, kendi aralarındaki ilişkileri düzenlemeye yönelik sözleşmelerinde tebligat hükümlerine yer verdikleri görülmektedir. Genelde sözleşmelerde açıklanan adresin tebligat adresi olduğu, adres değişikliği halinde tarafların bunu bildirme yükümlülüğünün bulunduğu hüküm altına alınmaktadır. Hatta bazen bir adım daha atılmakta; adres değişikliğinin bildirilmemesinin sonucu özel olarak düzenlenmekte ve yeni adresin bildirilmemiş olması halinde eski adrese yapılan tebligatların geçerli olacağı, hatta bila tebliğ dönse bile tebligatın yapılmış sayılacağı hükümlerine yer verilmektedir. Yine benzer kapsamda değerlendirilebilecek şekilde, tebligatların belirli bir kişi, e-posta ya da faks numarasına yapılması gerektiği yönündeki kayıtlara da rastlamak mümkündür.

Kural olarak, tebligat işlemine ilişkin olarak Tebligat Kanunu ve onun uygulanmasına dair Yönetmelik ve ilgili mevzuat hükümleri uygulanır. Ne var ki Tebligat Kanununda belirtilenler dışında kalan kişilerin kendi aralarındaki

bildirimler, kural olarak, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na tabi değildir¹. Kanunun 1. maddesi kanunun uygulama alanını şu şekilde belirlemiştir:

“Kazaî merciler, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler, (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlar, (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları ile vakıf yükseköğretim kurumları, il özel idareleri, belediyeler, köy hükmî şahsiyetleri, barolar ve noterler tarafından yapılacak elektronik ortam da dâhil tüm tebligat, bu Kanun hükümlerine göre Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü veya memur vasıtasıyla yapılır”.

Tebligat mevzuatına tabi olmayan kişilerin bu anlamda kendi aralarındaki bildirimler için özel şekil ve usuller öngörmeleri mümkündür. Eğer taraflar sözleşmede bu yönde bir düzenleme yapmışlarsa kural olarak sözleşmede öngörülen kurallara uygun olmayan şekilde yapılan tebligat, herhangi bir hukuki sonuç doğurmayacaktır. Tarafların kendilerini bağlayan sözleşme hükmünü terk edip, kendilerine uygulanmayan kanun hükümlerine uygun tebligat yapmaları da geçerli kabul edilemez². Kanundaki tebligat hükümlerinin taraflar için bağlayıcı olabilmesi için bu hükümlerin sözleşmenin içerisinde dahil edilmesi / sözleşmenin bir parçası haline getirilmesi gerekir.

Ayrıca eklemek gerekir ki, kişilerin tebligatı noterler aracılığı ile yapmaları ya da sözleşmede yer alan düzenleme uyarınca tebligatın noter tarafından yapılmasını kararlaştırmaları halinde, 7201 sayılı Kanunun 1. Babı'ndaki hükümler (m 1-33) uygulama alanı bulacaktır. Bu ihtimalde, noterlerin yapacakları tebligat usulünde söz konusu düzenlemeler uygulanacaktır³. Noterlik Kanunu m 70'te tebliğ talebi halinde tebligat yapma görevi de

---

¹ Bkz. Erdoğan Moroğlu ve Timuçin Muşul, *Tebligat Hukuku* (2. Bası, Filiz 1990) 26; Ejder Yılmaz ve Tacar Çağlar, *Tebligat Hukuku*, (6. Bası, Yetkin 2013) 52; Timuçin Muşul, *Tebligat Hukuku*, (7. Bası, Adalet 2018) 71; İbrahim Özbay ve Taner Emre Yardımcı, *Tebligat Hukuku* (2. Bası, Adalet 2020) s. 21; Recep Akcan ve Hakan Albayrak, *Tebligat Hukuku* (3. Bası, Seçkin 2016) 46; Atalı M., Ermenek İ. Ve Üçüncü S. Hilal, *Tebligat Hukuku* (2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019), s. 84.

Yargıtay eski bir kararında, Tebligat Kanunu kapsamı dışında kalan kişiler arasındaki tebligatın aralarındaki anlaşmaya göre; anlaşma yoksa posta yolu ile yapılan tebligatlara Posta Kanunu'nun uygulanması gerektiğini tespit etmiştir. Bkz. Yargıtay Ticaret Dairesi, 688/2688, 2.4.1971, (RKD 1971/6-7, 230). Karar için ayrıca bkz Yılmaz ve Çağlar (n 1) 64. Tahkim yargılaması halinde de tarafların tebligat yöntemini serbestçe belirleyebilecekleri kabul edilir. Bkz Yılmaz ve Çağlar (n 1) 64.

² Burada, bildirim konusu şeyi öğrenmiş olan birinin somut durumda, sözleşmedeki usul ve esaslara aykırılığı ileri sürmesinin dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Fakat bu sonuç her halükarda değil, somut durumda bütün koşullar değerlendirilerek varılması gereken bir sonuçtur.

³ Aynı yönde bkz Muşul, s. 79.

noterlerin görevleri arasında sayılmıştır⁴. Bu hüküm gereğince noterler, bu çerçevede yapacakları tebligatı Tebligat Kanunu'na göre yapmak zorundadırlar. Bu şekilde bir atıf bulunsa da dikkat edilmelidir ki, Tebligat Kanunu'nun Kazai, İdari ve Mali Tebligata ilişkin 2. Babı (m 34-51) hükümleri, noterleri kapsamaması nedeniyle noterler aracılığı ile yapılan tebligata uygulanmaz. Bu nedenle onlar bakımından, uygulama zorunluluğu olan hükümler 2. Bab dışındaki hükümler olacaktır.

Tebligat Kanunu ve ilgili mevzuatı, orada sayılan kişi ve kurumlara yönelik düzen hükümlerine yer veren mevzuat olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden tarafların kendi aralarındaki tebligatlarına yukarıda belirttiğimiz üzere tebligat mevzuatı uygulanmaz ise de tarafların söz konusu kurumlar aracılığı ile yapacakları tebligatlarda andığımız mevzuat hem uygulanacaktır; hem de tarafların düzen hükmü niteliğindeki mevzuat hükümlerini aralarındaki sözleşme ile değiştirmeleri mümkün olmayacaktır⁵.

Hukuk uygulamasında tarafların genelde noterler aracılığı ile tebligat yaptırdıkları görülür. Ne var ki noterler dışında bir yol ile beyanlarının iletilmesine bir engel olmasa gerekir. Zira her halükârda tebligattan kasıt temelde beyanının iletilmesi ve bunun belgelenmesidir⁶.

II. SÖZLEŞMEDEKİ HÜKÜMLERİN NİTELİĞİNİN BELİRLENMESİ

Tarafların maddi hukuk sözleşmesinde yer verdikleri tebligata ilişkin hükümlerin niteliğinin belirlenmesi açısından iki ihtimal söz konusu olabilir.

---

⁴ Kişilerin temelde beyanlarını noterler aracılığı ile iletmeleri zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna rağmen bazı istisnai hallerde kanundan kaynaklanan zorunluluk veya kişilerin işlem güvenliğine ilişkin endişeleri nedeniyle noterlerin aracılığına başvurmaları söz konusu olabilmektedir. Örneğin tacirler arasındaki temerrüt ihtarları, dönme ve fesih açıklamaları için TTK. m. 18/f. 3 gereğince, taahhütlü mektup, telgraf veya kayıtlı elektronik posta sistemi yollarından biri kullanılmayacaksa noterler kullanılmalıdır.

⁵ Benzer tespiti sözleşmelerdeki uluslararası tebligat hükümleri bakımından da yapmak mümkündür. Temelde sözleşme ilişkisi ile ilgili olarak tarafların kendi aralarındaki tebligat için, uluslararası nitelikte olsa bile belirli bir şekil veya usul belirlemeleri mümkün ve geçerlidir. Tarafların kendi özel tebligatları bakımından bu tür hükümler bağlayıcıdır. Fakat yapılan bildirim, mevzuatın özel kapsamına girdiği andan itibaren, mevzuata uygun şekil ve usullerin izlenmesi gerekecektir.

⁶ Tebligatın bu özellikleri için bkz. Moroğlu ve Muşul, s. 20; Muşul s. 85-86; Canan Ruhi ve Ahmet Cemal Ruhi, *Tebligat Hukuku Bilgisi* (5. Bası, Seçkin 2019) s. 13-14; Canan Ruhi ve Ahmet Cemal Ruhi, *Tebligat Hukuku* (10. Bası, Seçkin 2018) s. 17; Akcan ve Albayrak, s. 24; Atalı, Ermenek ve Üçüncü, s. 18.; Güray Erdönmez, *Pekcanitez Medeni Usul Hukuku* (15. Bası, On İki Levha 2017) s. 487; Nesibe Kurt Konca, "Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar Ve Çözüm Önerileri" (TBB 2014/114 s. 239-273) s. 240; Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku Cilt I* (3. Bası Yetkin 2020) s. 455; Nedim Meriç, Tuğçe Arslanpınar Tat, Melih Işık, Nurdan Korkmaz ve Barçın Özkan Kızıl, *Olaylarla Tebligat Hukuku* (On İki Levha 2020) s. 4 .

İlk olarak taraflar aralarındaki sözleşmeden doğan hukuki işlemlerin tebliğ edilmesine dair Tebligat Kanunu hükümlerine atıf yapmış olabilirler. Bu durumda sözleşmede yer alan bu hükmün şekli hukuka tabi olduğunun kabulü gerekir. 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve ilgili mevzuatın şekli hukuka ait mevzuat olması sebebiyle, taraflarca mevzuatta emredici hükümlerin esas alındığı bir tebligat prosedürünün benimsenmiş olduğu sonucuna varılacaktır. Bu ihtimalde taraflar sözleşmeden kaynaklanan tebliğ işlemlerini, sıkı şekil şartlarına bağlanmış olan mevzuat hükümlerini ihlal etmeyerek gerçekleştirme yükümlülüğü altına girmiş olacaklardır.

Tarafların tebligat işlemlerine mahsus olmak üzere Tebligat Kanunu'na ve ilgili mevzuata atıf yapmamaları halinde ise maddi hukuk sözleşmesinin içinde yer alan tarafların irade serbestisine göre düzenlenmiş bir sözleşme hükmünün varlığının kabul edilmiş olduğu sonucuna varılacaktır. Bu noktada, “tebliğ” kavramı esasen şekli hukuk alanında tanımlanan bir kavram olsa da maddi hukuk alanında da ihlal edilmemesi gereken özellikleri muhafaza ettiğini görmekteyiz.

Tarafların sözleşme ile kurmuş oldukları hukuki ilişkide, özellikle bu sözleşmenin devam eden sürecinde birbirleri arasında tebligat rejiminin tespitine dair düzenlemeyi, özel bir hüküm ile belirlemeleri mümkündür. Bu özel düzenleme içeriğinde de tebligat işleminin yapılmasına imkân tanıyan muhatap, adres, tebliğ şekli ve benzeri unsurlardan bir ya da birkaçının bulunması gerekir. İşte bu durumda, tebliğ işleminde belirlilik halinin gerçekleşmiş olduğu sonucuna varılabilecektir.

A. Tebligat Usulüne İlişkin Sözleşme Hükümleri

İlk olarak, taraflar, sözleşmede tebliğ usulünü belirlerken, tebliğin hangi yol ya da yöntemle gerçekleştirileceğini belirtmiş olmalı; en azından tebliğ yolu ya da yöntemi taraflar arasında belirlenebilir bir mekanizmaya tabi tutulmuş olmalıdır. Aksi durumda, tebliğ işleminin sonuç doğurabilmesi; sözleşme taraflarının irade açıklamalarının sözleşmede belirlenen muhataba (sözleşme tarafına) bildirilmiş olduğunu tevsik eden belgenin tebligatı yaptırıldığını iddia eden tarafından elde edilebilir olup olmamasına bağlıdır. Tebliğ işleminin varlığı ve geçerliliğinin ortaya konulabilmesi ve gerek sözleşmeye uyulmuş olduğunun gerekse ispat kabiliyetinin bulunduğu belirlenebilmesi için, durumun belgelenmesi gerekir. Bu belgenin niteliği sözleşme ile belirlenebileceği gibi sözleşmede belgenin niteliği gösterilmemiş olsa dahi muhatapın tebliğden bilgi sahibi olduğu hususu bunu ortaya koyabilen bir belge ile tevsik edilebilir.

Tarafların tebligata ilişkin sözleşme hükmünde elektronik tebligat yolunu da tercih etmeleri mümkündür⁷. Sözleşme tarafları bu durumda irade serbestisi

---

⁷ Burada kastedilen Tebligat Kanunu m 7/a'da yer alan ve ayrıntıları 6 Aralık 2018 tarihli ve 30617 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde düzenlenen

içinde elektronik tebligat yolu benimsemiş olmaktadır. Belirtmiş olduğumuz üzere Tebligat Kanunu m. 7/A ve Elektronik Tebligat Yönetmeliği hükümlerine doğrudan bağlı bir tebligat rejimi belirlemiş olmazlar. Bu durum ancak sözleşmede tarafların Tebligat Kanunu ve Elektronik Tebligat Yönetmeliğine açık atfıyla mümkün olabilecektir. Elektronik tebligat yolu ile tebliğ işleminin gerçekleştirilebilmesine imkân tanınması durumunda sözleşmede yer alan e-mail adresleri tebligata esas alınacaktır. Tarafların e-mail adreslerini değiştirmeleri halinde yeni e-mail adresinin sözleşme tarafına bildirilmesi gerekmekte olup aksi durumda sözleşmede yer alan e-mail adreslerine yapılan tebligatın geçerli olacağı kabul edilmelidir.

Uygulamada genelde iş sözleşmesinden kaynaklanan fesih ihbarnamelerinin, kira sözleşmesinden kaynaklanan ihbar ve ihtarların süresi ve şekli ile kredi kurumlarının yapacakları tebliğ işleminin şekli sözleşme ile belirlenebilmektedir. Bu örnekler haricinde maddi hukuk sözleşmesi kapsamında tarafların aralarında özel bir tebligat rejimi belirleyebilmeleri de mümkündür; yeter ki, yukarıda belirtilmiş olduğu üzere “tebliğ işleminde belirlilik” esasına sözleşmede uyulmuş olsun.

Sözleşmede yer alan “tebliğ” işlemine dair hüküm açısından ayrıca kanun hükümlerinde özel bir düzenleme bulunması durumunda doğacak sonuçlar önem taşımaktadır. Örneğin TBK m 315 ve devamındaki hükümler dikkate alındığında ihtarnamenin içeriğinde yer alması gereken hususlar belirlenmiştir. İhtarnamenin tebliğ yolu ise TBK. m. 315'teki yazılı olma koşulu gibi koşullar bir yana Türk Borçlar Kanunu hükümleri tarafından belirlenmiş değildir⁸. Sözleşme taraflarının, sözleşmeden doğan bir hususun tebliği ile ilgili olarak Türk Borçlar Kanunu hükümlerine ve ayrıca belirledikleri sözleşme hükmüne riayet ederek tebligat işlemini gerçekleştirmeleri gereklidir⁹.

Bunun yanında, sözleşmede yer verilen tebligat hükümlerinin iki ayrı sonuca sebep olduğunu da belirtmek gerekir. Taraflar yerleşim yeri, iş merkezi yahut konut veya işyeri adresini sadece beyan etmiş olabilecekleri gibi bunlardan bağımsız olarak yapılacak bildirimler için bir adres tayin etmiş olabilirler. Tespit ve yorum tamamen somut duruma, tarafların sıfatlarına¹⁰, maksadına ve irade beyanlarına göre yapılacaktır.

---

kamu kurumları tarafından yapılan elektronik tebligat olmayıp tarafların elektronik iletişim araçlarını kullanarak kendi aralarında bildirimde bulunmalarıdır.

⁸ Bu bağlamda Yargıtay bir kararında TBK m 315 uyarınca elektronik posta ile yapılan bir ihtarı geçerli saymıştır. Yargıtay 6 HD, 5069/5198, 09.06.1997. Karar ve açıklaması için bkz M Murat İnceoğlu, *Kira Hukuku Cilt I* (1. Bası, On İki Levha 2014) s. 276.

⁹ TBK. m.315 çerçevesinde yapılacak tebliğin noter kanalı ile ya da ödeme emri göndermek gibi yollar ile yapılmasının mümkün olduğu hakkında bkz. Öz Seçer, İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, TBK. m.313-319, C. 4-5, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s. 2981.

¹⁰ Örneğin kişinin tacir veya tüketici olup olmadığı somut olayda sözleşme yorumlanırken göz önünde bulundurulur.

Bu noktada tacirler arasındaki sözleşmelerde yer alan tebligata ilişkin hükümler açısından TTK m.18/f. 3 hükmüne dikkat buyurmak gerekmektedir. TTK m. 18/f. 3'te tacirlerin diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarları noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapacağı belirtilmiştir. Hükümün gerekçesinde bu bildirimle ilişkin şekil kıstaslarının geçerlilik değil ispat şartı olduğu ifade edilmiştir¹¹. Buna rağmen doktrinde mesele tartışılmaktadır ve TBK m. 12/f. 2 hükmüne atıfla buradaki şartların gerekçedeki açıklamaya rağmen geçerlilik şartı olduğu savunulmaktadır¹². Buna karşılık her ne kadar TBK m. 12/f. 1'deki genel kural olan şekil serbestisi tüm hukuki işlemlere teşmil edilebilse de kanuni şekle ilişkin kurallar bunun istisnası olduğundan dar yoruma tabi tutulması gerektiğinden¹³ TTK. 18/f. 3'teki tek taraflı hukuki işlemlere bu kuralın uygulanmaması gerektiği de savunulmaktadır. Yargıtay da, buradaki hükümün ispat şartı olduğu yönünde kararlar vermektedir¹⁴. Bu temelden

¹¹ GEREKÇE/Madde 18 – Tasarı ile bu maddenin üçüncü fıkrasında üç köklü değişiklik yapılmıştır: (1) Hükümdeki şekil, geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmış, ispat şartına dönüştürülmüştür. Bu amaçla eski metinde yer alan “muteber olması için” ibaresine metinde yer verilmemiştir. Bu değişikliğin sebebi, geçerlik şartının artık haklı bir gerekçesinin bulunmaması ve teknikteki hızlı gelişmedir. Ayrıca hiçbir modern kanunda bu kadar ağır bir geçerlilik şartı yer almamaktadır. Şartın tacir gibi basiretli bir işadamı için öngörülmesi de anlamsız bulunmuştur. (2) İadeli taahhütlü mektup taahhütlüye dönüştürülmüştür. Çünkü, burada varma teorisinin kabulünü haklı gösterecek bir gerekçe mevcut değildir. (3) Güvenli elektronik imza hem Borçlar Kanununda kabul edilmiş hem de düzenli bir sisteme bağlanmıştır. Hükme bu olanak da eklenmiştir.

¹² Konu hakkındaki açıklamalar için bkz. Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve N. Füsün Nomer Ertan, *Ticari İşletme Hukuku* (6. Bası Vedat 2019) s. 287; Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku* (26. Basıdan Tıpkıbasım, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2020), s. 170; Şengül Al Kılıç, “*Tacirler Arasındaki İhtar ve İhbarlara İlişkin 6102 Sayılı TTK m. 18/3 Hükümünde Öngörülen Şekil Şartlarının Hukuki Niteliği*” (Türk Ticaret Kanunu’nun 5. Yıl Sempozyumu Ankara 2018 s. 121-171) s. 158-159.

¹³ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25. Baskı Yetkin 2020), s. 303; Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (7. Baskı Filiz 1993) s. 100.

¹⁴ Örnek olarak bkz. Yargıtay HGK 25.5.2016 T. 2014/19-861 E. 2016/632 K. “Yapılan değişiklikler madde gerekçesinde, “... Bu maddenin üçüncü fıkrasında üç köklü değişiklik yapılmıştır. (1)Hükümdeki şekil, geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmış, ispat şartına dönüştürülmüştür. Bu amaçla eski metinde yer alan “muteber olması için” ibaresine metinde yer verilmemiştir. Bu değişikliğin sebebi, geçerlik şartının artık haklı bir gerekçesinin bulunmaması ve teknikteki hızlı gelişmedir. Ayrıca hiçbir modern kanunda bu kadar ağır bir geçerlilik şartı yer almamaktadır. Şartın tacir gibi basiretli bir işadamı için öngörülmesi de anlamsız bulunmuştur. (2) İadeli taahhütlü mektup taahhütlüye dönüştürülmüştür. Çünkü , burada varma teorisinin kabulünü haklı gösterecek bir gerekçe mevcut değildir. (3) Güvenli elektronik imza hem Borçlar Kanununda kabul edilmiş hem de düzenli bir sisteme bağlanmıştır. Hükme bu olanak da eklenmiştir.” şeklinde açıklanmış ve böylece tacirler arasında ihtar ve ihbarlar için öngörülen şekil şartı geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmıştır.”

hareket edildiğinde kanaatimizce TTK m. 18/f. 3 hükmü tacir olan tarafların sözleşmede tebligata ilişkin başka usuller kararlaştırmasını engellemektedir.

B. Tebligat Adresi Tayini Niteliğindeki Sözleşme Hükümleri

Sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde tarafların, kendi aralarındaki yazışma ve bildirimlerin usul, esas ve sonuçlarını düzenlemeleri, mümkündür. Bu çerçevede tarafların kendi bildirimleri için yerleşim yeri ya da fiilen buldukları yerin adresi dışında bir adres belirlemeleri ve bu adresin bildirim ve yazışmalarda esas alınacak adres olacağını kararlaştırmaları mümkündür. İşin gerçeği, adres değişikliğinin bildirilmesi yükümlülüğü yüklenmesi ve bildirim yapılmaması halinde sözleşmede belirtilen adresin tebligat adresi olarak değerini koruyacağı düzenlemesine yer verilmese bile yazışma adresi niteliğindeki düzenlemeler için varılması gereken sonuç aynı olmalıdır. Zira taraflar, sözleşmede bir adres belirlemiş ve bunun bildirimler için kullanılacak adres olduğu konusunda anlaşmışlarsa, zaten sözleşmenin bir hükmü olarak taraflarca değiştirilmediği müddetçe, varlığını koruyacak ve sözleşmeye uygun şekilde tebligat yapılabilmesi için sözleşmedeki adrese bildirim yapılması gerekecektir.

Taraflardan birinin sözleşmedeki tebligat adresini tek taraflı değiştirmesi; yani sözleşmenin o hükmünü değiştirmesi kural olarak mümkün olamaz. Bunun için ya kendisine o yönde açıkça bir yetki verilmiş olması ya da sözleşmenin yorumundan bu sonuca ulaşılabilmesi gerekir. Belirtelim ki tarafların, adres değişikliğinin gerçekleşmesi halinde bunu bildirmeleri yükümlülüğünü düzenlemelerinin, bu yönde bir yetki anlamına gelebileceğini belirtmek gerekir. Bir başka ifadeyle, bildirim yükümlülüğünün kendisi, adres değişikliğine rıza ve bunun bir sonucu olarak sözleşmedeki yazışma adresini değiştirme yetkisi anlamına gelebilecektir. Taraflardan biri, yazışma adresini değiştirebilecek; fakat bunu bildirme yükümlülüğünde olacaktır.

Ne var ki sözleşmedeki bu düzenleme ve yapılan bu yorumun kanaatimizce, dürüstlük kuralı denetimine tabi olması gerekir. Açıkça ya da yukarıda belirttiğimiz üzere zımni olarak böyle bir yetkinin tanınmış olması, bu yetkinin yazışmayı olağanüstü bir şekilde zorlaştıracak şekilde kullanılabileceği anlamına gelmemelidir. Tarafların böyle bir yetki tanırken kapsama alınmış sayılamayacakları tarzdeki olağanüstü yazışma adresi değişikliklerinin mümkün olmamalıdır¹⁵. Buna paralel olarak adres değişikliği hakkının kendisinin dürüstlük kuralına uygun kullanılması gerektiğini hatırlatmak

---

(Kazancı İçtihat Bankası)

¹⁵ Dürüstlük kuralının ve buna bağlı hakkın kötüye kullanılması yasağının bir genel hukuk ilkesi olarak Medeni Usul Hukukunda da uygulama alanı bulacağına ilişkin bkz. Ramazan Arslan, *Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı* (Ankara, S Yayınları, 1989); Oğuzman ve Barlas, s. 265.

isteriz. Bu nedenle de kişilerin karşı tarafın tebligat yapmasını gereksiz yere zorlaştıracak tarzdaki adres değişiklikleri kabul edilemez¹⁶.

Bu noktada belirtelim ki, tarafların sözleşmede tebligat adresi belirlemeleri, bu adresin idari yahut adli makamlar veya noterler tarafından yapılacak tebligatlara yönelik olduğuna ilişkin bir düzenleme değildir. Sözleşme hükümleri, adli, idari makamlar ya da noterleri bağlayıcı etkiye sahip olmayacaktır.

Yine bu şekildeki bir hüküm, yasal yerleşim yerine yönelik bir taahhüt de değildir. Bu yüzden adresin sözleşme hükmü haline getirilmesi ve bu hükmün duruma göre tebligat adresinin değiştirilmeyeceği taahhüdünü içermesi, yasal tebligat hükümlerini değiştirmeye veya yasal yerleşim yerinin değiştirilmeyeceği taahhüdüne yönelik değildir. Bu yönüyle kanunun emredici hükümlerine yahut seyahat veya yerleşme özgürlüğüne aykırı sayılması, böylece geçersizliğinin ileri sürülmesi de kanaatimizce söz konusu değildir.

C. Mevcut Adresin Beyanı Niteliğindeki Sözleşme Hükümleri

Somut durumda tarafların sözleşmede yer verdikleri hükmün önceki başlıkta yer alan durumdan farklı yorumlanması ve somut olayın koşullarına göre sözleşmedeki hükmün esasında sadece fiili bir olgunun beyan edilmesi anlamında kabulü mümkündür¹⁷. Hatta hayatın olağan akışında, sözleşmedeki bu hükümlerin çoğunlukla bu maksatla yazıldığı gözlemlenmektedir. Bir başka ifadeyle, hayatın olağan akışında tarafların yazışma adresi belirlemeleri; bu adresin normal sözleşme hükmü gibi asla değiştirilmeyeceği; adres değişse bile yazışmaların sözleşmede belirlenen adres üzerinden devam etmesi gerektiği anlamına gelmez¹⁸.

Bu ihtimalde tarafların yaptıkları şey, Tebligat Kanunu m. 10 anlamında adreslerini bildirmeleridir. Böylece kanundaki ‘bilinen son adres’ sözleşmede bu şekilde belirlenmiş olan adres olacaktır. Bu duruma benzer nitelikte olmak üzere, mevzuatta Tapu ve İcra müdürlüklerinde yapılan işlemlerde, ilgilinin bildirmiş olduğu adresin merci tarafından yapılacak tebliğ işlemlerinde -ilgili tarafından değiştirilmediği hallerde- esas alınması gerekmektedir.

Özellikle yerleşim yerinin değişmesi halinde, gerek gerçek, gerekse de tüzel kişiler bakımından yerleşim yeri tespiti imkanlarının bulunduğu

---

¹⁶ Kişinin lüzumsuz yere yahut kayda değer menfaati bulunmamasına rağmen yazışma adresini yurt dışına taşıması veya tebligatın zor olacağı ıssız yerlere taşıması bu hallere örnek olarak verilebilir.

¹⁷ Güncel adres, kişinin kendi başvurusu veya ilgililerin bildirmesi veyahut mevcut belgeler ya da soruşturma veya diğer herhangi bir şekilde belirlenebilir (Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik m 16/f. 1).

¹⁸ Temelde adres, bir kimsenin oturduğu yahut çalıştığı yeri göstermeye yarayan bilgi olarak kabul edilir. Bkz Muşul, s. 119. Karş. Atalı, Ermenek ve Üçüncü, s. 23.

günümüzde, sözleşmeyi akdeden tarafların kimliğinden yola çıkarak bu sonuç kabul edilebilir. Özellikle taraflardan birinin tacir olmadığı hallerde, tebligat adresine ilişkin beyanın esasında yerleşim yerine yahut genel olarak bulunduğu adrese ilişkin bir bildirim niteliğinde olduğu, kişinin esasında irade beyanının o yönde olduğu kabul edilebilir. Zira hayatın olağan akışında bu tarz kişilerin yerleşim yeri veya iş yeri (çalıştıkları yerin adresi) dışında bir yazışma adresi belirlemeleri beklenmez. Bu yüzden onların irade beyanının esasında yerleşim yeri veya işyeri dışında bir tebligat adresi tayin etmek değil; tam tersine var olan adresin beyanı niteliğinde olması gerekir.

Bunun dışında kişiye adres değişikliğini bildirme yükümlülüğünün yüklendiği ve yükümlülüğe aykırı davranışın sonucunun özel olarak düzenlenmemiş olduğu hallerde de hükmün yerleşim yerinin beyanı olarak yorumlanması ihtimali güçlenecektir. Zira adres değişikliğinin olabileceğinin ve bunun karşı tarafın rızasına tabi olmadığı düzenlenmiş olması, esasında sözleşmedeki hükmün, tek taraflı değiştirilemeyecek nitelikte bir tebligat adresinin belirlenmesi niteliğinde değil sadece yerleşim yerinin yahut adresin beyanı niteliğinde olduğu anlamına gelecektir. Sözleşmede adres değişikliğini bildirme yükümlülüğüne uyulmamış olmasının sonucunun belirlenmesi halinde ise, Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu'nun emredici hükümleri başta olmak üzere, sonucun kamu düzeni ve dürüstlük kurallarına aykırı olmaması halinde, sözleşmede belirlenmiş olan hüküm uygulama alanı bulacaktır.

Bu nitelikteki hükme yer verilmemiş olmasına rağmen, adresin tek taraflı olarak değiştirilmesinin mümkün olup olmadığı sorunu akıllara gelebilir. Bir başka ifadeyle sözleşmede sadece adresin belirtildiği ve bunun dışında bir düzenlemenin bulunmadığı hallerde, taraflardan birinin sözleşmedeki adresi değiştirmesinin mümkün olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Somut durumda, söz konusu sözleşme hükmünün, tarafların belirledikleri (tarafarca tayin edilen) sabit bir yazışma adresi olduğunu ortaya koyacak bir olgu bulunmadığı müddetçe kanaatimizce, bu tarz düzenlemelere değiştirilemez sözleşme hükümleri muamelesi yapılmamalıdır. Bu nitelikteki hüküm, zaten mevcut durumun sadece bildirilmesi, yani adresin beyan edilmesi anlamında olduğundan, kişinin adresini değiştirmesi mümkün olmalıdır ve bu durum sözleşmeye aykırılık teşkil etmemelidir. Bu hallerde, sözleşmede belirtilen adresin değiştirilmesi halinde, sözleşmede açıkça yazılmamış olsa bile değişikliğin bildirilmesi, dürüstlük kuralı temeline dayanan bir yükümlülük olarak etkisini göstermelidir.

III. TEBLİGATIN SÖZLEŞMEDEKİ (ESKİ) ADRESE YAPILMASININ MÜMKÜN OLUP OLMADIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Sözleşmedeki düzenlemenin sadece adresin beyanı niteliğinde olduğu hallerde, kural olarak söz konusu adrese tebligat yapılabilecek ve bu tebligat sonuç doğuracaktır. Ne var ki, hükmün sadece sözleşmenin kurulduğu zamanki adresin tespitine yönelik olması nedeniyle, adres değişikliğinin gerçekleştiği hallerde, tebligatın normalde yeni adrese yapılması gerekir. Zira yukarıda da belirtildiği üzere bu nitelikteki düzenlemeler yazışma veya bildirimler için sabit bir adres belirlenmesi anlamına gelmez; var olan durumun tespiti özelliği taşır. Var olan fiili durumun değişmiş olması halinde ise, artık sözleşmedeki düzenleme gerçek durumu yansıtmaz hale geleceğinden, sözleşmedeki adrese yapılacak bir tebligat herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz. Böylece bu ihtimalde sözleşmedeki düzenleme, yerleşim yerinin açıklanmasına ilişkin bir düzenleme olarak kabul edileceğinden, yerleşim yerinin değişmesi halinde, artık tebligatın yeni adrese yapılması gerekecektir.

Ne var ki tebligat yapacak kişinin, sözleşmede yer verilen adresin güncel ve geçerli adres olduğunu varsaymakta haklı kabul edileceği haller göz ardı edilemez. Zira sözleşmede adreslerin belirtilmesi gereği duyulduğuna göre tarafların adrese ilişkin birbirlerinin beyanına üstünlük tanıdıkları anlaşılır.

Tarafların sadece adresi belirlemekle yetinmeyip, tebligatların söz konusu adrese yapılacağını düzenledikleri halde de benzer sonuca ulaşılmalıdır. Bu ihtimalde de belirttiğimiz üzere, kişinin temelde adresin değişmediğini varsayma hakkı olacaktır. Meğerki adresin değiştiğini zaten biliyor olsun.

Bu durumda adres değişikliğini öğrendikten sonra, örneğin sözleşmedeki adresin artık kullanılmadığının ortaya çıkmasından sonra, yeni adrese tebligatın yapılması gerekecektir.

Sözleşmedeki düzenlemenin sadece adresin açıklanması niteliğini aştığı ve *tebligat (yazışma) adresi* tayini anlamına geldiği hallerde, tebligat yapacak kişinin adresi araştırma yükümlülüğü ortadan kalkar ve sözleşmedeki adrese yapılan tebligatlar sonuç doğurur. Bunun tek istisnası, somut durumda sözleşmedeki bu hükümden kaynaklanan hakkın dürüstlük kuralına aykırı olarak kullanılmış olması halidir. Olayın özelliği ve tebliğ edilecek hususun önem derecesine göre ve somut durumda yeni adresin kolayca belirlenebileceği hallerde, bile bile eski olduğu malum olan sözleşmedeki adrese tebligat yapılması hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceğinden; sonuç doğurmayacaktır.

Son olarak belirtelim ki sözleşme tarafına bildirim yapılamadığı, tebligatın imkânsız ya da muhatabın tebellüğden kaçındığı hallerde, sözleşmedeki düzenlemenin niteliği ne olursa olsun, eski adrese yapılan tebligatın geçersiz olduğunun ileri sürülmesi çoğunlukla dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir. Dürüstlük kuralı nedeniyle tebligatın geçerli yahut geçersiz

sayılması, esasında bu işlemde söz konusu olan durumun irade beyanının hüküm doğuruyor olması nedeniyle eleştiriye uğrayabilir. Bu eleştiri uyarınca, zaten irade beyanının iletilmesi hukuki işlemin kurucu unsuru olduğundan, esasında yokluk ile malul olması gereken işlemin dürüstlük kuralı ile varlık kazanması mümkün olmamalıdır. Örneğin sözleşmenin feshi iradesinin iletilmiş olmadığı hallerde esasında feshe yönelik irade açıklaması gerçekleşmiş olmaz. Ne var ki bu eleştiriye rağmen, varılması gereken sonuç değişmemelidir. Yokluk ve geçersizlik teorilerinin birbirlerine somut çoğu durumda oldukça yaklaştığı hallerde, farklı sonuçlar öngörülmesinin kendisi esasında eleştiriye açıktır¹⁹. Hukuki işlemin kendisine ulaşmasına bilerek engel olan kişinin korunmaya değer menfaati esasında yoktur. Tam tersine kişinin yönelttiği irade beyanına muhatabın ulaşmasına engel olmasında da korunmaya değer bir menfaat bulunamaz.

IV. SÖZLEŞMEDEKİ TEBLİGAT HÜKÜMLERİNE AYKIRI DAVRANIŞIN SONUÇLARI

Tarafların aralarındaki bildirim ve yazışmalara ilişkin hükümlere aykırı davranışların bir takım sonuçları olması kaçınılmazdır. Bu sonuçlar, tarafların özel olarak düzenlediği sonuçlar olabileceği gibi genel hükümlerin öngördüğü sonuçlar da olabilecektir. Bu çerçevede aşağıda özellikle adres değişikliği bildirilmesi yükümlülüğüne aykırı davranışın zarara yol açması halinde tazminat sonucu ile tarafların 'tebliğ edilmiş sayılma' yönündeki düzenlemelerini ele almayı istemekteyiz.

A. Tazminat Yükümlülüğü

Kişinin adres değişikliğini bildirmemiş olması, duruma göre tebligatın gecikmesine ve bu yüzden birtakım zararların doğmasına yol açabilecektir. Kişiyi sözleşmede değişikliği bildirme yükümlülüğünün yüklendiği yahut dürüstlük kuralı gereğince böyle bir bildirim beklenebilir olduğu hallerde, bildiri yapmayan kişinin söz konusu zararlar nedeniyle sorumluluğu gündeme gelir. Bu hallerde tebliği geç yaptırmak durumunda kalan kişinin bu sebepten doğan zararlarının tazmin edilmesi gerekecektir. Bu sonuç, sözleşmede açıkça ya da dürüstlük kuralı gereği var olduğu kabul edilen edimin ihlal edilmiş olmasının bir gereğidir. Yan edim niteliğindeki borca aykırılık

---

¹⁹ Yokluk yaptırımından söz etmenin mümkün olup olmadığı hakkında tartışmalar için bkz. M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 137; Nevzat Koç, *Türk Medeni Hukukunda ve Roma Hukukunda Hükümsüzlük (=Butlan)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S. 2, 10983, s. 127-172, özellikle s. 135 vd. Yine muvazaa sebebinin genel kabulün aksine yokluk sebebi kabul eden görüş için bkz. Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme*, (7. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2017), §43, N. 2, s. 581.

bu anlamda, kaynağını sözleşmeyi ihlalden alan bir tazminat sorumluluğuna yol açacaktır. Tazminat, tebligatın gecikmiş olmasından kaynaklanan zararın giderilmesini hedefleyecektir. Tebligatın bu sebepten gecikmiş olması ve örneğin bu sebeple birkaç gün ya da duruma göre birkaç ay vakit kaybeden, sözleşmeden kaynaklanan hakkını, ya da yapacağı bildirim ile elde edeceği imkanı bu süre boyunca kaybetmesinden kaynaklanan zararın tazmini gerekecektir. Zararın kapsamı, somut olayda tebligat konusu şeyin ne olduğu ve bunun sonuçları ile yakından bağlantılıdır. Bu nedenle her somut olayda, adres bildirilmemesi davranışı ile bağlantılı gecikme ve bununla uygun illiyet bağı bulunan zararların tespiti şarttır.

Bu ihtimalde tebligatı yaptıran kişinin zararı azaltma yükümlülüğünün göz ardı edilmemesi ve onun da tebligatı bilinen son adrese yaptırılması için azami özeni göstermesi gerektiği hatırlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki alacaklı, varlığı iddia edilen zararın meydana gelmesinde veya artmasında etkili olmuş veya borçlunun durumunu ağırlaştırmış ise bu durum tazminatta indirim sebebi teşkil edecektir. Bu sonuç, TBK madde 52’de öngörülmekte olan, zarar görenin zararın doğmasında veya artmasında etkili olması ya da tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırması halinde tazminatın hakim tarafından indirilebileceği veya tamamen kaldırılabilmesine ilişkin genel kuralın bir görünümüdür. Doktrinde de alacaklının zararın artmasına engel olabilecek tedbirleri alması gerektiği, bu tedbirlerin dürüstlük kuralı çerçevesinde alacaklıdan beklenebilecek oranda alınması gereken tedbirler olduğu kabul edilmektedir²⁰. Buna paralel olarak alacaklının oluşmakta olan zararı azaltma külfeti bulunduğu da kabul edilmektedir. Esasında temelde kaynağını TMK madde 2’de düzenlenmekte olan dürüstlük kuralından alan bu külfetin yerine getirilmemesinin sonucu ise, alacaklının zararın doğmasını veya artmasını engellemek adına kendisinden beklenebilecek makul davranışları sergilemediği oranda zararının tazminini talep edememesi olarak tezahür eder²¹.

B. Tebliğ Edilmiş Sayılma

Tarafların sözleşmede, eski adrese yapılacak bildirimlerin geri dönse bile (bila tebliğ) tebliğ edilmiş sayılacağı yönündeki hükümleri, esasında adres değişikliğinin bildiri yükümlülüğüne aykırı davranmanın özel olarak düzenlenmesidir. Taraflar, karşılıklı irade beyanları ile bir olguya belli bir sonuç bağlamış olurlar ve kural olarak bu tür kayıtlar geçerlidir²².

---

²⁰ Hasan Ayrancı, *Türk Borçlar Hukukunda Munzam Zarar*, (Ankara, 2006), s. 226.

²¹ Ayrancı, s. 230-231. Ayrıca genel olarak zararı azaltma külfetine ilişkin olarak bkz. Pınar Altınok Ormancı, *Zararı Azaltma Külfeti* (Oniki Levha Yayıncılık, 2016).

²² Borçlunun davranışına bağlanan bir yaptırım olması nedeniyle, buradaki durum sözleşmesel bir yaptırım olan cezai şarta benzetilebilir. Ne var ki borçluya yüklenen bir edim bulunmadığından, klasik bir cezai şart söz konusu olmayacaktır. Burada, genel olarak sözleşmesel bir yaptırımdan bahsetmek daha doğru olacaktır.

Bu ihtimalde, sözleşme özgürlüğü gereğince, eski adrese yapılan tebligatlar sonuç doğurmalıdır. Hatta kişinin yeni adresi bildirmemiş olduğu hallerde²³, eski adrese yapılan tebligat dönmüş olsa bile sözleşmedeki hüküm nedeniyle, bildirim yapılmış, daha doğrusu haberin gönderilmiş olması tek başına yeterli olmalı ve tebligat hükmündeki sonuçlar meydana gelmelidir. Aksi yorum halinde sözleşmede, eski adrese yapılan bildirimlerin tebliğin sonuçlarını doğuracağı yönündeki düzenlemenin bir anlamı kalmaz.

Yargıtay da bir kararında şu tespitleri yapmıştır:

“Davacının, kredi kartı borcunu ödemeyen davalıya 8.03.2001 tarihi itibarı ile hesabını kat edip ihtarname çektiği, 14.03.2001 tarihinde adresten ayrılmış olduğundan bahisle tebligatın bila ikmal iade edildiği anlaşılmaktadır. Dosyada mevcut kredi kartı sözleşmesi gereği davalının sözleşmede bildirdiği adresine tebligatın çıkarıldığı ve yine sözleşme gereği adres değişikliğinin bildirilmesi yükümlülüğünün davalıya getirildiği, aksi taktirde bildirilen adrese yapılan tebligatın geçerli olacağına kararlaştırılmış olduğu görülmektedir. Mahkemece anılan kararlaştırma gözetilerek sözleşmede bildirilen adrese çıkarılan tebligatın geçerli olup, 16.03.2001 tarihi itibarı ile davalının temerrüde düşmüş olduğu kabul edilerek hüküm kurulması gerekirken; tebligatın yapılamamış olduğuna dayanılarak icra takip tarihi itibarı ile temerrüde düştüğü esas alınarak yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir”²⁴.

---

²³ Sözleşmede tebligat adresinin değiştirilmesi halinde yeni adresin sözleşmenin diğer tarafına bildirilmesi için de bir usulün belirlenmesi ya da belirlenebilir olması gerekir. Ancak tarafların adres değişikliğinden haberdar olması ya da adres değiştiren sözleşme tarafının yeni adresini esas alarak tebliğ işlemlerini gerçekleştiriyor olması durumunda da, bu yeni adresten sözleşmenin diğer tarafının (tebliği gerçekleştirmek isteyen tarafın) haberdar olduğu ortaya konularak yükümlülüğe uymamanın müeyyidesinden kurtulma imkanı söz konusu olabilecektir.

²⁴ Yargıtay 13 HD, 10654/17067, 17.11.2005 < <https://legalbank.net/> > Erişim tarihi: 18 Mart 2020.

Belirtelim ki, tarafların aralarındaki sözleşmenin uygulanması sürecinde yapacakları bildirimlere yönelik bu tür tebligat hükümlerine yer verdikleri meselelerle ilgili çok az Yargıtay kararı bulunmaktadır. Mevcut kararların çoğu, Tebligat Kanunu kapsamına giren makam ya da kişilerin yaptıkları tebligatlara ilişkindir. Bazı kararlar, sözleşmedeki düzenlemelere yönelik gibi gözükse de temelde yine meseleyi belirttiğimiz yönden almaktadırlar. Örneğin bir kararında Yargıtay’ın, tarafların sözleşmede yer verdikleri tebligat düzenlemelerini emredici kurallara aykırı bularak geçersiz saydığını görmekteyiz. Ne var ki kararın tamamı okunduğunda, belirtilen sonucun yapılan ödeme emri tebligatı bakımından kabul edildiği anlaşılmaktadır. Böylece Yargıtay, esasında söz konusu sözleşme hükümlerinin tarafları bağlamayacağını değil, icra dairelerini bağlamayacağını vurgulamaktadır. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

”Somut olayda; taraflar arasında düzenlenen kira sözleşmelerinin 2.2. maddesinde kiracının tebligat adresinin belirlendiği, 2.3. maddesinde ise adres değişiklikleri usulüne uygun şekilde karşı tarafa tebliğ edilmedikçe en son bildirilen adrese yapılacak tebliğ ilgili tarafa yapılmış

Yargıtay bu kararıyla sözleşmede tarafların yer verdiği ve tebligata ilişkin özel sonuç öngören bu tür düzenlemeleri geçerli kabul etmiştir. Kanaatimizce de yukarıda dürüstlük kuralından kaynaklanabilecek istisnalar bir yana, sözleşme özgürlüğü gereğince tarafların yer verdikleri ve özel yaptırım öngören bu tür düzenlemeler geçerli kabul edilmelidir.

SONUÇ

Sözleşmede yer verilen tebligat hükümleri iki sonuca sebep olur. Taraflar yerleşim yeri, konut veya işyeri adresini sadece beyan etmiş olabilecekleri gibi bunlardan bağımsız olarak yapılacak bildirimler için bir adres tayin etmiş olabilirler. Bu durumda tespit ve yorum tamamen somut duruma, tarafların kim olduğuna maksadına ve irade beyanlarına göre yapılacaktır.

Tarafların kendi bildirimleri için yerleşim yeri dışında bir adres belirlemeleri, bu adres yasal yerleşim yerine yönelik yahut fiilen bulunulan yer değilse bile belirlenen söz konusu adresin bildirim ve yazışmalarda esas alınacak adres olacağını kararlaştırmaları mümkündür. Adres değişikliğinin bildirilmesi yükümlülüğü yüklenirse ve bildirim yapılmaması halinde sözleşmede belirtilen adresin tebligat adresi olacağı düzenlemesine yer verilirse bile bu nitelikteki düzenlemeler için varılması gereken sonuç aynı olmalıdır. Taraflar, sözleşmede bir adres atamış ve bunun bildirimler için kullanılacak adres olduğu konusunda anlaşmışlarsa, zaten sözleşmenin bir hükmü olarak taraflarca değiştirilmediği müddetçe, varlığını koruyacak ve sözleşmedeki adrese bildirim yapılması, sözleşmeye uygun olacaktır.

Hayatın olağan akışında tarafların yazışma adresi belirlemeleri; bu adresin normal sözleşme hükmü gibi asla değiştirilmeyeceği; adres değişse bile yazışmaların sözleşmede belirlenen adres üzerinden devam etmesi gerektiği anlamına gelmez. Bu durumda tarafların yaptıkları şey, Tebligat Kanunu m. 10 anlamında adreslerini bildirmeleridir. Bu yüzden sözleşmedeki adres düzenlemeleri, çoğunlukla var olan bir durumun sözleşmede belirtilmesi niteliğinde olup; değiştirilmez bir sözleşme düzenlemesi şeklinde yorumlanamaz. Tarafların gerçekten kullandıkları adresin değişmesi halinde, bu durum sözleşmeye aykırılık teşkil etmeyecektir. Bu ihtimalde sorun, sadece söz konusu değişikliğin bildirilmesinin gerekli olup olmadığı açısından önem taşıyacaktır. Adres değişikliğinin bildirilmesi sözleşmede açıkça

---

sayılır” şeklinde düzenleme yapıldığı görülmektedir. Tebligat Kanunu ve Yönetmeliği koşullarına aykırı anılan sözleşme maddesinin kabulü mümkün değildir. Bu durumda sözleşmede belirtilen adrese çıkarılan ve iade edilen ödeme emri tebligatının sonucunda Ticaret Sicil Müdürlüğü’nden adres sorulup, buradan bildirilecek adres tebligatın iade olarak döndüğü adres ise Tebligat Kanunu 35. maddenin koşullarının oluşacağı, şayet bildirilecek adresin farklı bir adres olması halinde ise ödeme emri tebligatının usulsüz olduğunun kabulü gerekir.” Karar için bkz. Y.8.HD., 8.7.2014, E. 13623, K. 14536-hukukwork.com.

düzenlenmemiş olsa bile, dürüstlük kuralı temeline dayanan bir yan edim yükümlülüğü olarak kabul edilmelidir.

Kişinin adres değişikliğini bildirmemiş olması, duruma göre tebligatın gecikmesine ve bu yüzden birtakım zararların doğmasına yol açmış olabilir. Kişiyse sözleşmede değişikliği bildirme yükümlülüğünün yüklendiği yahut dürüstlük kuralı gereğince böyle bir bildirim beklenebilir olduğu hallerde, bildirim yapmayan kişinin söz konusu zararlar nedeniyle sorumluluğu söz konusu olur. Bu hallerde tebliği geç yaptırmak durumunda kalan kişinin bu sebepten doğan zararlarının tazmin edilmesi gerekecektir.

Tarafların sözleşmede, eski adrese yapılacak bildirimlerin geri dönse bile (bila tebliğ) tebliğ edilmiş sayılacağı yönündeki hükümleri, esasında adres değişikliği yükümlülüğüne aykırı davranmanın özel olarak düzenlenmesidir. Bu durumda, sözleşme özgürlüğü gereğince, eski adrese yapılan tebligatlar sonuç doğurmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akcan R ve Albayrak H, *Tebliğat Hukuku* (3. Bası, Seçkin 2016).
- Al Kılıç Ş, “Tacirler Arasındaki İhtar ve İhbarlara İlişkin 6102 Sayılı TTK m. 18/3 Hükümünde Öngörülen Şekil Şartlarının Hukuki Niteliği” (Türk Ticaret Kanunu’nun 5. Yıl Sempozyumu Ankara 2018 s. 121-171)
- Altınok Ormancı P, *Zararı Azaltma Külfeti* (Oniki Levha Yayıncılık, 2016).
- Arkan S, *Ticari İşletme Hukuku* (26. Basıdan Tıpkı basım, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2020)
- Arslan R, *Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı* (Ankara, S Yayınları, 1989.)
- Atalı M., Ermenek İ. Ve Üçüncü S. Hilal, *Tebliğat Hukuku* (2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019).
- Ayrancı H, *Türk Borçlar Hukukunda Munzam Zarar*, (Ankara, 2006).
- Erdönmez G., *Pekcanitez Medeni Usul Hukuku* (15. Bası, On İki Levha 2017)
- Eren F., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25. Baskı Yetkin 2020)
- İnceoğlu MM, *Kira Hukuku Cilt I* (1. Bası, On İki Levha 2014).
- Kocayusufpaşaoğlu N, *Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme* (7. Bası, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2017).
- Koç N, *Türk Medeni Hukukunda ve Roma Hukukunda Hükümsüzlük (=Butlan)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S. 2, 10983, s. 127-172.

- Kurt Konca N, “Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar Ve Çözüm Önerileri” (TBBD 2014/114 s. 239-273)
- Meriç N, Arslanpınar Tat T, Işık M, Korkmaz N ve Özkan Kıdıl B, Olaylarla Tebligat Hukuku (On İki Levha 2020)
- Moroğlu E ve Muşul T, *Tebligat Hukuku* (2. Bası, Filiz 1990).
- Muşul T, *Tebligat Hukuku*, (7. Bası, Adalet 2018).
- Oğuzman MK ve Barlas N, *Medeni Hukuk* (24. Bası, Vedat Kitapçılık 2018).
- Oğuzman MK ve Öz MT, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, (Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020).
- Özbay İ ve Yardımcı TE, *Tebligat Hukuku* (2. Bası, Adalet 2020).
- Ruhi C ve Ruhi AC, *Tebligat Hukuku* (10. Bası, Seçkin 2018).
- Ruhi C ve Ruhi AC, *Tebligat Hukuku Bilgisi* (5. Bası, Seçkin 2019).
- Seçer Öz, İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, TBK. m.313-319, C. 4-5, (Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019).
- Tanrıver S, Medeni Usul Hukuku Cilt I (3. Bası Yetkin 2020)
- Tekinay SS, Akman S, Burcuoğlu H ve Altop A, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler (7. Baskı Filiz 1993)
- Ülgen H, Helvacı M, Kaya A ve Nomer Ertan NF, Ticari İşletme Hukuku (6. Bası Vedat 2019)
- Yılmaz E ve Çağlar T, *Tebligat Hukuku*, (6. Bası, Yetkin 2013).